

“Kapitalist Dünya Sisteminde Kaos” Söyleşisi Düzenlendi...

ADALET YOKSA BARIŞ DA YOK

Elektrik Mühendisleri Odası (EMO) İzmir Şubesi tarafından 17 Haziran 2020 tarihinde Sabancı Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ahmet Öncü'nün konuşmacı olarak katıldığı “Kapitalist Dünya Sisteminde Kaos ve Politik Ayrışmalar: Adalet Yoksa Barış Yok” başlıklı çevrimiçi söyleşi düzenlendi. EMO İzmir Şubesi'nin Youtube kanalı üzerinden canlı gerçekleştirilen söyleşide katılımcıların soruları da yanıtlandı.

“Kapitalist Dünya Sisteminde Kaos ve Politik Ayrışmalar: Adalet Yoksa Barış Yok” başlıklı çevrimiçi söyleşi, 17 Haziran 2020 tarihin saat 20:00'da EMO İzmir Şubesi Yönetim Kurulu Başkanı Şebnem Seçkin Uğurlu'nun açılış konuşmasıyla başladı. Canlı yayınlanan söyleşiye 20 Mayıs 2020 tarihinde hayatını kaybeden Prof. Dr. İşaya Üşür'ü anarak başlayan Uğurlu, Üşür'ün toplumcu iktisadın ülkemizdeki en önemli temsilcilerinden biri olduğuna vurgu yaptı. TMMOB ve

EMO'nun gerçekleştirdiği etkinliklere ve çalışmalara katkılarına da değinen Uğurlu, Prof. Dr. İşaya Üşür'ün ailesine, yakınlarına ve öğrencilerine başsağlığı diledi.

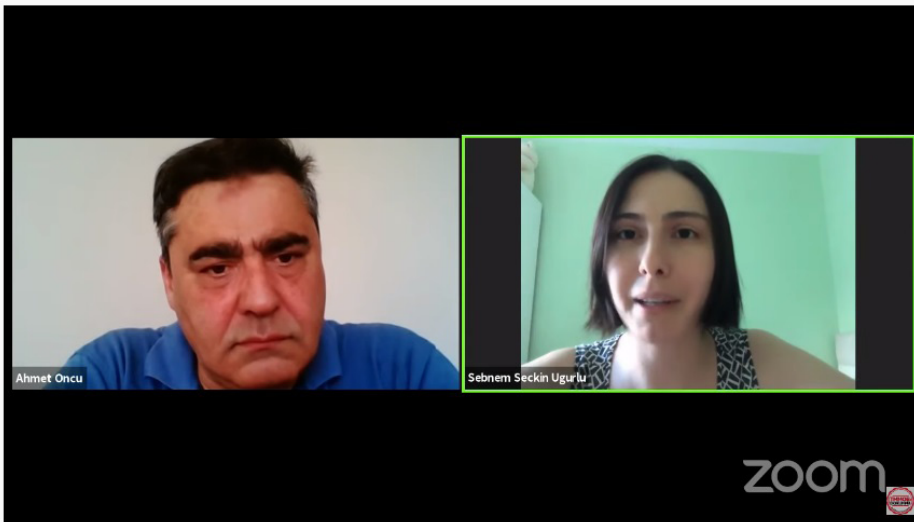
Üşür'ün hayatını kaybetmesinden duyduğu üzüntüyü ifade ederek sözlerine başlayan Prof. Dr. Ahmet Öncü ise Üşür'ün unutulmaması için sık sık anılması gereken isimlerden biri olduğunu belirtti. Söyleşisine kapitalist dünya sisteminde bir “kaos” yaşandığının bu dönemde sık sık ifa-

de edildiğini hatırlatarak başlayan Öncü, Immanuel Wallerstein'a atıfta bulunarak, dünya sistemi teorisine değindi. Wallerstein'ın bir makalesinde “Dünyada olup bitenler hakkında kafanız mı karışıyor? Ben de aynı durumdayım” ifadelerine yer verdiğini hatırlatan Öncü, kaotik olarak yapılan sistemin anlaşılmasının zorluğuna dikkat çekti.

Sistem Yapısal Kriz Yaşıyor

Wallerstein'ın dünya sisteminde tüm aktörler için sert dalgalanmalar yaşandığını ifade ettiğine değinen Öncü, Wallerstein'ın bir makalesinden şu bölümleri katılımcılarla paylaştı:

“Kaotik dünya sistem, tüm aktörlerin önceliklerinde sert dalgalanmaların olduğu bir durumdur. İşler o gün o aktör için çok iyi gidiyor görünürken, ertesi gün aynı aktör için çok elverişsiz görünebilir. Ayrıca dünya sistemindeki oyuncuların ertesi gün hangi pozisyonda olacağını kestirmek çok zordur. Aktörler mümkün olmadığını sandığımız şekilde davrandığında tekrar ve tekrar şaşırırız. Aktörler avantaj sağla-

mak için en kritik konudaki pozisyonlarını değiştirebilirler. Bu avantajları elde etmek içinde ittifaklarını sürekli olarak değiştirebilirler. Dünya sistemi her zaman kaos içinde olmamıştır. Aksine modern dünya sistemi her sistem gibi kendi çalışma kurallarına sahiptir, bu durum sistemdeki farklı aktörlerin davranışlarını anlamamız ve tahmin etmemizi sağlar. Sistem normal operasyonları dengelemeye dönemeyebilir bazen. Sistem yeni bir dengeye dönemediğinde artık yapısal bir krizdedir. Böyle bir yapısal krizin temel özelliği ise kaotik belirsizliktir.”

Wallerstein’in kısa vadeli değerlendirmelerin yanıltıcı olacağına vurgu yaptığını anlatan, konuşmasını Hoşin Karatani’nin “İzonomi ve Felsefenin Kökenleri” adlı eserine değinerek sürdürdü.

Sermayenin en önemli yayın organlarından biri olan Financial Times’in baş iktisatçısı Martin Wolf’un 18 Eylül 2019 tarihinde yayımlanan makalesinde, “Bugünkü kapitalizmi tamir etmeden, yeniden kurmadan devam etmemiz; liberal demokrasinin sonu olacaktır” ifadelerini aktaran Öncü, kapitalizmin bugünkü hali olan neo-liberalizmin üretken, gelir adaletsizliğini azaltacak şekilde yeniden örgütlenememesi durumunda Wolf’un liberal demokrasinin yok olacağını vurguladığını belirtti.

Karatani’nin “izonomiyi” özetle özgürlüğün sağladığı eşitlik olarak tanımladığı ve bunun bir yönetim değil toplumsal örgütlenme biçimi olduğunu ifade eden Öncü, konuşmasını şöyle sürdürdü:

“Temel ilke olarak özgür bireylerin aralarında sürekli bir eşitlikçi ilişki geliştireceği kabul ediliyor. Özgür bireyler örgütlenmeleri sürekli olarak gözden geçirip ne yapılması gerektiğine karar verebiliyor. Burada bireyler ve herkes özgür, sözcük anlamı olarak da

özgürlükçü sistem denilebilir. Örneğin ABD’de büyük olaylara sebep George Floyd’un öldürülmesinde ceza kanununun siyahilere farklı, beyazlara farklı uygulandığı, bu anlamda bir eşitliğin söz konusu olmadığı ifade edilmişti.”

Liberal Demokrasiyi Aşmak

George Floyd vakasının Anayasası’nda eşitlik ve özgürlük ilkelerinin yazılı olduğu bir ülkede bile bu hakların aslında uygulanmadığını gösterdiğini ifade eden Öncü, konuşmasını şöyle sürdürdü:

“Demokrasinin bugünkü hali liberal demokrasidir ve bunun içinde eşitlik ve özgürlük kavramları biriyle uyumsuz olarak bulunur. Eğer eşitliği artırırsanız özgürlükler kısıtlanır. Özgürlüğü artırırsanız, eşitsizliği diz boyu yaymış olursunuz. O zaman liberal demokrasi içinde yapısal bir bozukluk var. Karatani, liberal demokrasiyi tamir ederek, hem eşitliği hem de özgürlüğü artırmanın bir yolu olmadığını söylüyor. Karatani, özgürlük ve eşitlik isteniyorsa, o zaman liberalizm değil izonominin hedeflenmesi gerektiğini ifade ediyor”

İzonominin tarihsel kökeninin, İyonya medeniyetine kadar uzandığını hatırlatarak konuşmasını sürdüren Öncü, “Bugünkü kaotik dönemde, uzun vadeli bakarak, toplumu kurtaracak ilerici bir çizgi yaratmak gerektiğini ifade ediyor. Karatani’nin söylediği; demokrasiyi kurtarmak değil, izonomiye yönelmektir. Yani kapitalizm aşmaktır. Ekonomik alanda insanların borç ve vergi kölesine dönüştüren, kimi zaman cephelelere sevk edilip savuşturıldığı bu kapitalist düzen karşımızda bir kanat olarak duruyor.”

George Floyd’un öldürülmesinin kapitalizmle bağının anlaşılması gerektiğine vurgu yapan Öncü, bireylerin ekonomik eşitliğinin aynı zamanda özgürlük sorunlarına da yol açtığını ifade etti. Eşitlik ve özgürlüğün ancak

bir sınıfsız toplumda bir arada bulunabileceğine vurgu yapan Öncü, üretim araçlarında mülkiyetin olmadığı bir ekonomik yapılanmanın izonomi için başlangıç noktası olabileceğini belirtti. Platon’un felsefeci, doğruyu bulabilen bir tiranı yönetici olarak seçmeyi çözüm olarak önerdiğini ifade eden Öncü, bu kişinin aklı kullanarak toplum için en iyiyi olana karar vereceğini farz edildiğini anlattı. Martin Wolf’un yazılarında demokrasinin halihazırda bir tür tiranlığa evrildiğini ifade ettiğini hatırlatan Öncü, konuşmasını şöyle sürdürdü:

“Giderek şunu gözlüyoruz; ABD’de bile Anayasal haklar devlet başkanının iki dudağından çıkan sözlerle kısıtlanabiliyor. İsterse orduyu, şehirlere salıp, yurttaşların gösterileri şiddetle bastırabiliyor. Platon’un antik çağda tespit ettiği gibi demokrasi bir tür tiranlığa evrildi. Sınıf çatışmalarının aratmasıyla özgürlüklerin kısıtlandığı bir yapıya dönüşüyor. O zaman Martin Wolf yanılıyor, demokrasiyi kurtarmak değil, demokrasiyi aşmak gerekiyor. Demokrasiyi aşmak demek kapitalizm aşmak demektir çünkü demokrasi ekonomik eşitsizliğe kördür.”

Çözümünün seçilmişlerden ve meclislerden beklenmesi nedeniyle bireylerin çevrelerinde, günlük hayatlarından karşılaştıkları eşitliliğe sessiz kalmasına neden olduğunu ifade eden Öncü, “Bugün toplumsal mücadele eksenli ilerici-gerici, demokratik-otoriter kutupları arasında görürsek; uzun vadeli perspektifi anlayamayız. Kapitalizmin aşılması için onun ayrılmaz parçası olan demokrasinin de aşılması gerekir: Bunlar birbirinden ayrı görülemez. Eşitlikçi ve özgürlükçü bir düzenin oluşması için sınıfsız bir toplum oluşmalıdır” ifadeleriyle konuşmasının tamamladı.